

FILMOTECA PER A LES ESCOLES

2021-2022

FilmoTeca
de Catalunya

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

REDESCOBRINT EL CINEMA CONTEMPORANI

CLÀSSICS PER EMPRENDRE EL VOL ✈️

Material didàctic de la sessió
Recomanada per a cicle inicial de Primària

ÍNDEX

1. OBJECTIUS DIDÀCTICS
2. QUÈ TREBALLEM
3. PROGRAMA
4. VOLEM BEN AMUNT!
5. DESPRÉS DE LA SESSIÓ
6. GLOSSARI
7. OBRES RELACIONADES
8. DADES DE CONTACTE

OBJECTIUS DIDÀCTICS

- Identificar i expressar les sensacions i les emocions que convoquen les pel·lícules
- Reflexionar sobre l'amistat, els lligams i les pèrdues
- Què ens fa riure? Aproximar-nos als codis i recursos cinematogràfics del gènere slapstick
- Reconèixer el cinema com una activitat artística
- Fomentar l'aprenentatge del cinema a Primària amb una activitat de creació

QUÈ TREBALLEM

Quan anem al cinema i mirem una pel·lícula, sigui un documental, un film de fantasia o l'animació més multicolor, una de les coses que més ens agrada és connectar amb els personatges, investigar la vida a partir de les seves accions: riure, espantar-nos, commoure'ns, etc.

Els infants experimenten tota mena de sensacions i desenvolupen autoconsciència de les seves pròpies emocions a través de les imatges projectades. Aquestes emocions que es desvetllen esdevenen maneres de percebre i de pensar el seu entorn i a ells mateixos.

La sessió "Clàssics per emprendre el vol" presenta el cinema com una forma d'expressió artística, com a relat i també com un espai d'educació emocional i socioafectiva.

El cinema és on comença l'aventura perquè, **qui no ha somiat mai que pot volar?**

DINÀMICA DE LA SESSIÓ

Aquesta és una sessió de descoberta de l'art cinematogràfic adreçada a alumnes de primer i segon de Primària. La programació combinarà la presentació i la projecció de curtmetratges de gran valor cultural i artístic amb una dinàmica de creació participativa que ajudarà als infants a conèixer els fonaments del llenguatge cinematogràfic.

Quan els infants estiguin acomodats i, després de la benvinguda, les educadores dinamitzaran una activitat de creació col·lectiva.

Amb l'ajut de tauletes rodaran una divertida escena d'*stop motion* amb un objecte estrella d'aquest programa: els globus.

El globus com a fil narratiu, com a motiu o detonant de l'acció dels personatges, com a metàfora del somni de volar i també com un objecte evocatiu, lleuger i imprevisible. Un element d'una gran força visual que pel·lícules com *Up* de Pixar han sabut representar.

Els globus són presents en el relat dels en els films proposats per a la projecció: *L'aeronauta*.
També comentarem les pel·lícules, les contextualitzarem, parlarem de les narracions i dels arguments cinematogràfics i descobrirem els paral·lelismes amb "altres maneres d'explicar històries" que els infants coneixen: els contes, els poemes, les il·lustracions, etc.

Analitzarem de quina manera l'experiència fílmica ens trasllada a un món fictici en el que ens reconeixem a través de les accions dels protagonistes i també de les reaccions que ens generen: el riure, la tristesa, la por, etc.

Amb quines emocions sintonitza cada pel·lícula? Són semblants?

Un dels objectius de la sessió de "Clàssics per emprendre el vol" és que els nens i les nenes compreguin el procés de construcció cinematogràfic, és a dir, que distingeixin l'artifici que hi ha rere una imatge, sense perdre la sorpresa i la fascinació per l'art cinematogràfic.

PROGRAMA

L'AERONAUTA

(The Balloonatic)

Buster Keaton i Eddie Cline.

EUA, 1923. 23'.

Muda, còpia sonoritzada amb rètols en castellà.

Un jove va al parc d'atraccions i després de muntar accidentalment en un globus aerostàtic, aterra enmig d'un camp des d'on intentarà enamorar a una noia mentre esquivava tota classe d'imprevistos. Noranta-nou anys d'un curtmetratge d'*splapstick* en estat pur i en plena forma!

Buster Keaton és una de les figures més importants dels orígens del cinema. Director, actor, acròbata, en cadascun dels migmetratges que va protagonitzar (i sovint, dirigir) va demostrar un talent innat per la comèdia i per la comunicació no verbal, especialment en gags espectaculars en els que el seu cos era el mitjà. I és que Keaton venia d'una família circense i coneixia les tècniques del teatre gestual (els pallassos, els mims) i era un acròbata experimentat.

L'aeronauta és un migmetratge de cinema mut en el que Keaton va atrevir-se amb un artefacte volador tan espectacular com un globus aerostàtic. Ell protagonitzava totes les escenes arriscades, no tenia cap doble!

La comèdia muda, *l'splapstick*, amb la seva expressivitat produeix reaccions immediates que voldrem comentar amb els nens i les nenes: què és el que els fa riure? Funciona l'humor de fa 100 anys enrere?

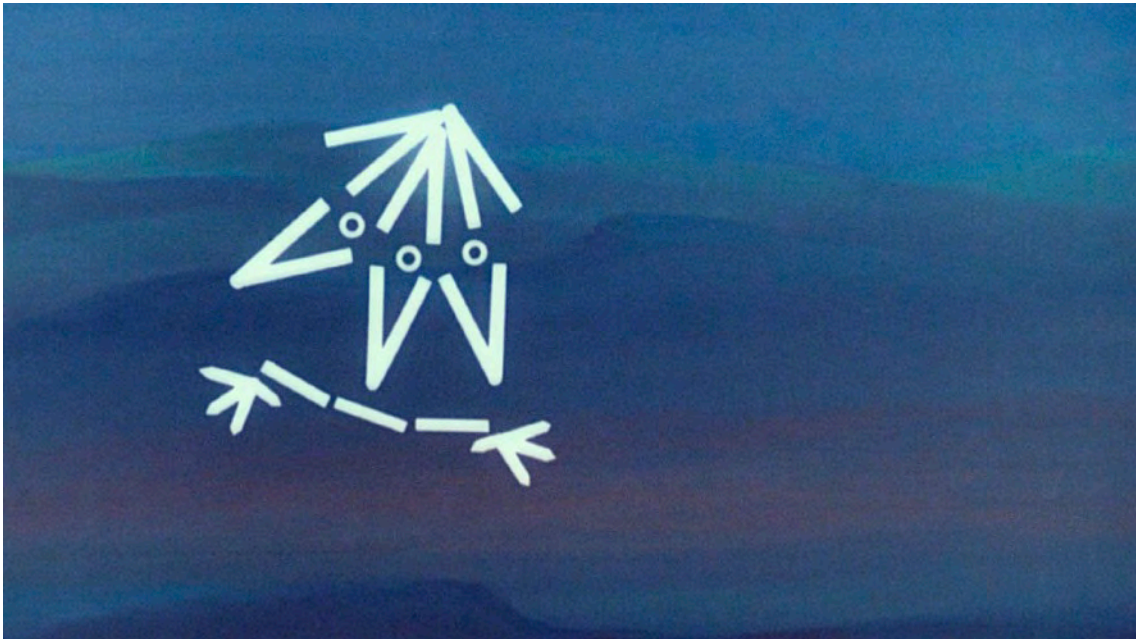
LA MERLA

(*La Merle*)

Norman McLaren

Canadà, 1958.

4', sense diàlegs

Vet aquí una de les danses més originals que haureu vist mai. La protagonitza una merla tallada en paper que perd i que recupera parts del cos (el bec, el coll, les potes) al ritme de la música. Les peces de l'ocell s'apleguen, es juxtaposen o se separen tot generant formes noves i originals que trenquen amb el llenguatge figuratiu proposant noves representacions.

Una cançó popular quebequesa, interpretada per *Le Trio Lyrique*, és la banda sonora d'aquest experiment visual d'un dels grans mestres del cinema d'animació experimental: l'escocès, **Norman McLaren** (1914-1987). McLaren va experimentar amb tot tipus de tècniques al llarg de la seva carrera i va ser un realitzador que va connectar amb el públic infantil. Els seus curtmetratges són juganers, divertits, intel·ligents i amb una gran sensibilitat artística.

La majoria d'experiments visuals d'aquest cineasta, que va fer bona part de la seva carrera al Canadà, tenen molta relació amb altres expressions artístiques com la dansa o la música. Les seves obres sempre inclouen alguna coreografia i una banda sonora sorprenent i original.

LA FLAUTA MÀGICA

(The Magic Flute)

Gayle Thomas
Canadà, 1977
8'
sense diàlegs

Aquest és el conte animat d'un nen que troba una flauta màgica amb la que viurà experiències meravelloses. És una flauta màgica: qui la toca veu acomplerts alguns destitjos. Però un nen gelós i amb males intencions que farà tot el possible per amargar-li la festa. Què passarà quan li prengui la flauta i es posi a tocar?

“La flauta màgica” és un curtmetratge d'animació sense diàlegs que ens proposa un viatge cap al món de les il·lusions. I si quan toquem la flauta, complim el desig de volar? El film explora la capacitat de fabulació i d'imaginació en la infantesa i reflexiona sobre valors com la bondat i la maldat, i les conseqüències dels nostres actes. La música és la mediatra d'aquesta experiència i demostra com un instrument musical pot ser un vehicle d'expressió d'emocions i de desitjos i també un mitjà de transformació de la realitat.

La directora del film és Gayle Thomas, una cineasta que va treballar al National Film Board de Canadà durant més de trenta anys i que va tenir molt cura amb la proposta visual i l'estil de les seves animacions. En el moment en el que es va realitzar “La flauta màgica” encara no existia l'animació digital. Els i les artistes havien de dibuixar un mínim de 12 il·lustracions per aconseguir un sol segon de pel·lícula! En aquest cas, Thomas va proposar il·lustracions amables i acolorides, properes a l'estil dels contes tradicionals per a construir aquest univers infantil ple de fantasia.

L'INSTRUCTOR DE VOL

(Bobolink Pink)

Gerry Chiniquy

EUA, 1975

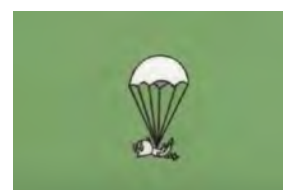
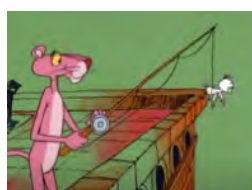
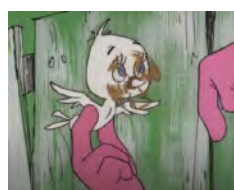
7'

versió doblada en català

La Pantera Rosa es troba amb un petit ocell blanc que vol viatjar cap al sud amb la resta de bandada però no se'n surt amb això de volar. La Pantera Rosa li ensenyarà...a la seva manera!

Us ensenyem alguns dels artefactes que utilitza la pantera Rosa perquè el seu amic ocell pugui volar

PIPER

Alan Barillaro

EUA, 2016

6'

sense diàlegs

Aquesta és la història d'un pollet de territ tresdits que, afamat, surt del niu per primera vegada. Busca menjar a la sorra de la platja però ha d'esquivar les onades que trenquen a la costa. Un petit cranc l'ajudarà a superar la seva por a l'aigua i a omplir l'estómac!
Piper va guanyar l'Oscar al millor curtmetratge d'animació el 2017

Piper és un magnífic exemple dels prodigis visuals de les noves tècniques d'animació digital. En aquest cas, l'objectiu del director era el de realitzar un curtmetratge en que convisquessin tres textures molt complicades d'animar: les plomes dels ocells, l'aigua i la sorra.

El motiu d'aquesta exigència tècnica de versemblança és que volien allunyar-se de l'estil i els codis cinematogràfics d'una pel·lícula de dibuixos animats tradicional, en la que els animals estan antropomorfitzats -xerren i actuen com humans-. El que volien era un estil proper als documentals de natura. Es tractava de compartir la descoberta, les emocions (sorpresa, por, alegria) des del punt de vista d'un pollet!

VOLEM BEN AMUNT!

La fantasia de volar forma part de la història de la humanitat des de fa milers d'anys, no envà és un somni recurrent i hi ha invencions científiques i creacions literàries que aborden aquest tema des de temps immemorials.

Des de les màquines voladores dissenyades per Leonardo da Vinci a finals del segle XV, passant pels globus, els avions, els coets fins arribar al robot Perseverance que va aterrar a Mart dies enrere. Tot són enginys dissenyats perquè els humans puguem aconseguir aquest anhel volador.

A la cultura popular, les bruixes, els àngels, els rens del Pare Noel, els dracs, són alguns dels personatges fantàstics que han tingut la capacitat de volar a les rondalles i els contes.

Volar representa llibertat, atreviment, descobriment...aventures i sensacions que el cinema ha volgut explorar i transmetre als espectadors, que projecten en les imatges un desig arrelat en l'inconscient. És el somni dels germans Darling a "Peter Pan", per exemple.

És alliberador veure personatges que piloten naus surcant les galàxies, o al damunt d'escombres voladores, o en paraigües que s'enlairen.

El cinema, especialment el cinema documental, també ha mostrat l'experiència de volar enmirallant-se amb les aus, amb imatges increïbles a vista d'ocell.

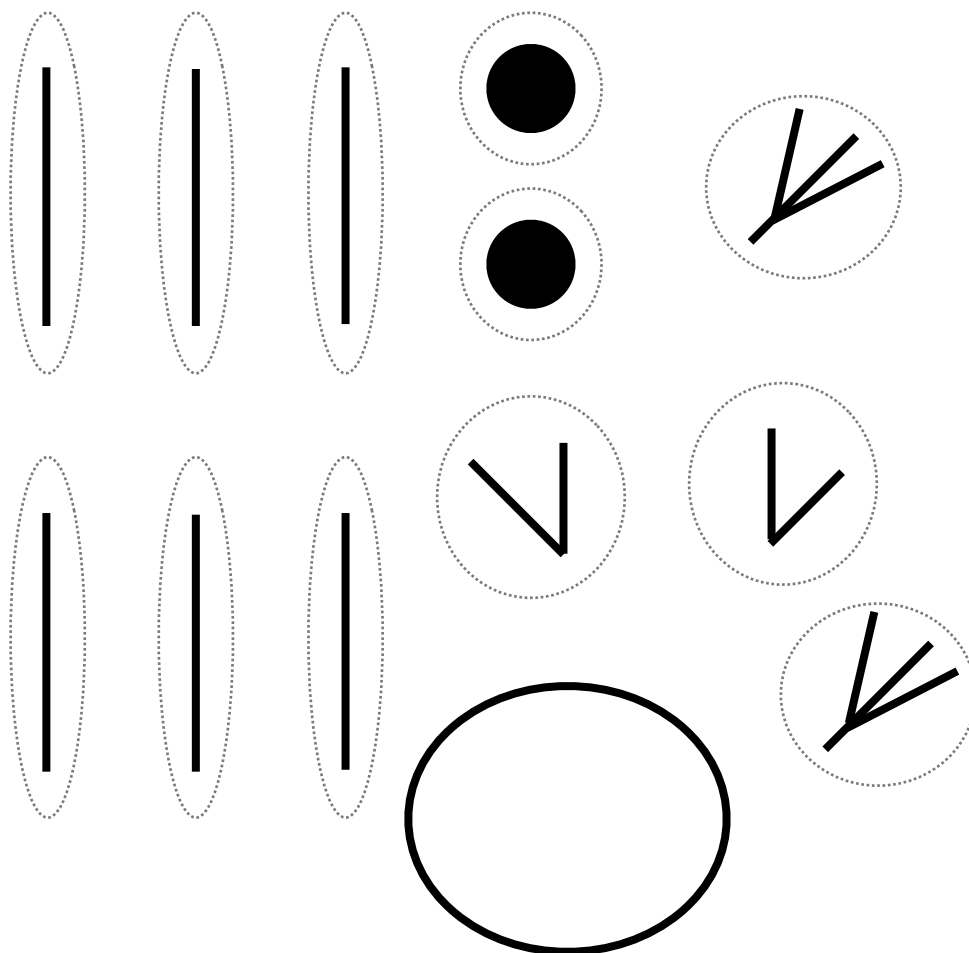
DESPRÉS DE LA SESSIÓ

Us proposem una activitat que podeu desenvolupar a l'aula després de la sessió a la Filmoteca: fem un homenatge a "La Merla" de Norman McLaren!

Cada alumne haurà de fer la seva composició visual a partir de les formes descomposades d'un ocell.

Feu un mural amb totes les composicions i, si us hi atreviu, podeu fer una petita animació en *stop motion*, el que es coneix com animacions en *cut out* (paper retallat), de totes les bestioles i figures que us inventeu a partir d'aquestes formes.

Necessitareu un dispositiu fix que pugui fer fotos (pot ser una tauleta, un mòbil). Col·loqueu les peces damunt d'una taula i fotografieu cada petit moviment de la figura

GLOSSARI

- **Animació:** l'animació és la tècnica que dóna sensació de moviment a imatges, dibuixos, figures, retalls, objectes, persones o qualsevol altra cosa que la creativitat pugui imaginar, fotografiant o utilitzant minúsculs canvis de posició perquè, per un fenomen de persistència de la visió, l'ull humà capti el procés com un moviment real.
- **Stop Motion:** tècnica de filmació en què es fotografien objectes successivament en posicions lleugerament distintes, a fi de produir en la projecció final una sensació de moviment.
- **Cut Out:** és una variant de la tècnica de l'stop motion que es realitza fotografiant, sovint des de dalt, figures planes (paper, tela, cartolina)

OBRES RELACIONADES

Filmografia

- *Peter Pan* de Clyde Geronimi, Hamilton Luske, Wilfred Jackson, Jack Kinney, 1953
- *El globus vermell (Le Ballon Rouge)* d'Albert Lamorisse, 1956
- *Cinco semanas en globo* d'Irwin Allen, 1962
- *Mary Poppins* de Robert Stevenson, 1964
- *Nómadas del viento* de Jacques Perrin, 2001

DADES DE CONTACTE

Si voleu aprofundir més en aquest o altres aspectes del cinema, els docents disposen d'accés gratuït a la Biblioteca del cinema de la Filmoteca amb tot tipus de recursos i bibliografia sobre cinema i cultura audiovisual.

Filmoteca de Catalunya

Filmoteca per a les escoles

filmoteca.escoles@gencat.cat

935 565 198

<http://blocs.gencat.cat/filmotecaescoles>

<http://www.filmoteca.cat/web/ca/article/filmoteca-les-escoles>

Digital Films

df@digitalfilms.cat

625 850 254

www.digitalfilms.cat